

Izhaja
enkrat
na mesec
in sicer
početkom
meseca.

ŽENSKI LIST

GLASILO ZVEZE DELAVSKIH ŽEN IN DEKLET.

Naroča se
pri upravi
v Ljubljani,
Poštni
predal 290.

Naročnina za celo leto 12 Din.

V Ljubljani, 1. julija 1932.

Posamezna številka 1.50 Din.
Za inozemstvo 2 Din.

Delavske žene, organizirajte se!

»Delavsko gibanje preko žene in brez žene ne bo napredovalo in ne bo moglo uspeti«, je rekel neki veliki delavski vodja.

Kako globoko resnične so te besede, je lahko izkusil že vsak delavski organizator in zaupnik v svojem lastnem delu in iz lastnihkušenj. In obenem je lahko tudi opazil, kako se nasprotniki našega delavskega gibanja pehajo za ženo in kako budno pazijo nad vsem, kar bi jim lahko ženo iztrgalo iz vpliva ali pa jo celo dovedlo k nam, kamor naravno spada po vsem svojem bistvu.

Ne gre tu samo za ženo-gospodinjino in soprogo našega somišljenika ali prijatelja, ki odvaja in brani svojemu možu pripadnost k našim organizacijam, ki ga zasramuje in zasmehuje, ki morda po nalogu prižnice ali spovednice pri zajtrku, pri kosilu in pri večerji pripoveduje liki papiga litanije o nas, brezverskih socialistih, in tako možu samo povečuje gorje ter ga brani pri izvrševanju njegovih dolžnosti. Marsikaterega bolj omahljivega moža je žena na ta način že pregovorila in marsikateri mož se zaradi ljubega domačega miru, ki ga krši žena po nalogu drugih s svojimi pridigami, ne organizira ali pa samo na skrivaj. To so dejstva, pred katerimi ne smemo zapirati oči.

Gre tudi za one tisoče in desetisoče žena in deklet, ki se dandanes v vedno večji meri bavijo s poklicnim delom in so tako direktno vključene v produkcijski proces ter so tako osebno in neposredno — proletarke. Te žene prihajajo v dotiko z možmi in z našimi udruženji že v strokovnih organizacijah. Vendar bi lahko strokovničarji povedali, kako težko je dobiti delavko ali nameščenko v našo organizacijo in če pride, kako težko je delo z njo, ker je pač njena vzgoja v tem smislu bila tendenčna in pomanjkljiva. Koliko tu škoduje še do nedavna nemejen vpliv gotovih propovednikov ljubezni do bližnjega, ki so si jemali žensko v svoj zakup. Naj-

slabše so naše strokovne organizacije med zaposlenimi ženskami in če je kak obrat mešan, je odstotek organiziranih med delavkami praviloma najnižji. Temu je treba pomagati, in tu ne zadošča samo strokovna organizacija, ki ima preko glave dela z dnevnimi vprašanji, tu je treba še sporedne, del. ženske organizacije.

Delavske žene imajo organizacije različnih vrst. Kjer obstojajo delavske stranke, so pridružene v sekcijah tem, kjer pa teh ni, imajo svoja lastna društva. Društva delavskih žena in deklet se borijo za ženske pravice, za osamosvojitve in osvoboditev žene, za uvedbo žensko-zaščitnih zakonov tako v delovnem kot tudi v socialnem oziru, za enakopravnost žene v družbi in v državljanskem zakoniku še posebej, za ureditev bračnih in porodnih naredb in zakonov itd. Ali te ženske organizacije pa skrbijo tudi za izobrazbo žene, za njeno prosvetitev, za mišljenje z lastno glavo in krepko se borijo proti predsodkom, ki jih je družba namenoma že od mladosti vcepila v glavo ženskam.

Tudi pri nas, v Dravski banovini, imamo me delavske žene svojo lastno organizacijo že osmo leto. Imamo Zvezo delavskih žena in deklet, ki je s svojim delovanjem, z zborovanji, s shodi in zlasti s svojim predavateljskim in vzgojnim delom z roko v roki z našo kulturno centralo »Svoboda«, že precej koristila delavski ženi pri nas in obenem tudi vsemu našemu delavskemu gibanju. In naš mesečnik »Ženski list«: Koliko ledine je že preoral?!

Ali žal: po osmih letih obstoja delujejo po vsej Dravski banovini samo še štiri podružnice naše Zveze: Ljubljana, Jesenice, Ptuj in Črna. Živijo samo tu **zavedne delavske žene**, ki jim je kaj za stvar?!

Sodružice iz Maribora, Celja, Trbovelj, Hrastnika, Zagorja, ljubljanske okolice, Senova, mariborske okolice, Guštanja, Kranja, Mežiške doline, in kdo naj bi Vas še naštel: ali si res nočete **priporiti** zgoraj označenega častnega naslova: **zavedne delavske žene**. Mar želite sramoto **nezavednih**?

Organizirajte se! Samo jeseniške kovinarje vprašajte, kako so se organizirane žene zavedale ob krizi svojega poslanstva in kako so se obnesle. Saj ste morda čitale poročila o velikih shodih jeseniških sodružic, saj ste morda občudovale nas, ki smo stražile tovarno, da ne zaidejo vanjo kak nepridipravi in ne odjedo v njej zaposlenemu delavstvu že tako in tako skromnega kruha?! **Tedaj ste nas gotovo zavdale in nam želele biti enake.** Ali pa ste morda tudi zavdale naše može, da imajo tako zavedne sobojevnice ob strani?! Gotovo ste sklenile postati nam enake.

Ste že kaj storile za izvršitev tega sklepa?!

Ste že izvolile pripravljalni odbor za ustanovitev ali morda celo za obnovitev in poživitev podružnice naše Zveze delavskih žena in deklet v našem kraju? Če ne, storite to takoj! Pišite na tajništvo Zveze delavskih žena in deklet za Slovenijo v Ljubljani, poštni predal 290 in zaprosite za vsa potrebna pojasnila, ki jih boste takoj prejele. Potem se pa podajte na delo, organizirajte v Vaši podružnici čim več delavskih in nameščenskih žena in deklet ter se začnite boriti za ženske pravice in izobraževati žene. Tudi naša jeseniška podružnica Vam bo prav rada na uslugo.

Čim več nas bo, tem prej bomo dosegle osvoboditev zase in za ves delavski razred. Torej: vkup!

Hermina Kristanova.

Razveseljiv napredek v Javni kuhinji Delavske zbornice v Ljubljani.

V majski številki »Ženskega lista« smo povdarjale potrebo javnih kuhinj za samsko delavstvo vseh kategorij in onih, ki so zaposleni preoddaljeno od svojega doma. Da je temu res tako, potrjuje lep gmotni prosep Javne kuhinje v Delavski zbornici. Tu se prehranjuje dnevno na stotine ljudi.

Tudi razni izletniki si radi tu na-

ročijo prehrano za čas svojega bivanja v Ljubljani.

Razume se, da je ob tako številnem prometu tu zaposlenih lepo število kuharic in pomožnega osebja. V treh letih obstoja je ta velekuhinja prav lepo napredovala na lepše in boljše, dasi je bila že ob ustanovitvi vzor vsem takim podjetjem, ki so tudi iz finančnih ozirov dostopna širšim slojem.

Sedaj je pa odbor za ustanavljanje socijalnih inštitucij na pobudo odbora Zveze delavskih žen in deklet odredil preureditev delovnega časa.

Doslej je tu delalo vse osebje celi dan po vzoru privatnega gospodinjstva. Od 15. junija je pa osebje razdeljeno v dve skupini. Ena skupina dela od 6. ure zjutraj do 3. ure popoldne, druga skupina pa od pol 11. ure dopoldne do 9. ure zvečer.

Izmenjava skupin se vrši tedensko, tako, da dela vsaka oseba po 10 ur dnevno, kakor to določa obrtni zakon.

Vse uslužbenke so s to preureditvijo zelo zadovoljne, ker je vsaka po en teden dopoldne do pol 11. ure prosta, drugi teden pa od 3. ure popoldne dalje. Ker je za to preureditev bilo potrebno sprejeti še nekaj oseb, so še štiri nove pomočnice prišle do zaposlitve.

Tako prednjači to podjetje v smislu socijalnega napredka. Zato priporočamo vsem cenj. čitateljicam, da se poslužujejo teh ustanov in priporočajo vsem svojim znancem, ki nimajo lastnega doma v kraju zaposlitve, da jedo izključno samo v delavskih kuhinjah, da jim tako omogočijo prospek.

Naši izleti.

Tukajšnja podružnica Z. D. Ž. in D. se je odločila prirejati izlete v našo lepo okolico s svojimi članicami in njih družinami, da se tako ob nedeljah otresemo vsakdanjih skrbi in se navzajem svežega zraka. Reči moramo, da so se nam doslej ti izleti prav posrečili. Prav posebno prijetno je bilo v Rovtjih pod Golico, kjer nas je bilo v eni sami skupini do 70 oseb, več kot toliko pa še raztresenih. Prav prijetno je bilo tudi v Javorniških Rovtjih, četudi nas je nekoliko nadlegoval dež, pa smo bili v kljub temu dobre volje. In tudi drugi: na Poljanah, pod Možaklo, na Hrušico, na Dobravo, v Završnico in v Peričniku, nam je bilo prav prijetno. Želeti bi bilo, da se članice v čim večjem številu pridružijo s svojimi družinami in se tako kot ena družina razvedrmo in uživamo krasote narave ter se tako krepimo telesno in duševno. Torej na svidenje, sodrug! in sodružice, v vseh prihodnjih naših družinskih pohodih.

Naša podružnica tudi namerava prirediti letovanje v dneh šolskih počitnic in to v Mojstrani, odkoder so prav krasni izleti v Peričnik, v Vrata, Radovno in drugam. Ako bi se tudi katera članica oziroma člani, njih družine ali drugih sorodnih organizacij izven našega okrožja, želel pridružiti, naj se obrne za pojasnila na našo podružnico: Zveza delavskih žen in deklet, podružnica Jesenice.

Ob smrti s. Helene Pretnarjeve.

Jesenice, sredi junija 1932.

Spet se je odprl svež grob. Eno najboljših smo položile vanj, da si odpočije od tegob in naporov, ki jih ji je nudilo življenje, dasi je bila srečna v krogu svoje družine in v krogu svojih idejnih somišljenic in sobork za boljši svet. **Pretnarjeve Lenke** ni več... V torek 7. junija t. l. je zatisnila po kratki boleznii svoje trudne oči, objokovana od domačih, objokovana od vseh razredno zavednih delavk in delavcev in objokovana od vseh poštenih ljudi. Pokojna s. Lenka je bila stara 47 let in je bila ena najzvestejših članic naše jeseniške podružnice Zveze delavskih žena in deklet, pri kateri je bila do zadnjega občnega zbora tudi blagajničarka. Redno se je udeleževala vseh sestankov in prireditev in bila je sploh vzor-članica. Seveda je bila včlanjena tudi pri vseh drugih delavskih ustanovah in se je živahno zanimala za razvoj delavskega gibanja. Sploh je ta rodbina žalujočega s. Valentina Pretnarja na Javorniku 41, vzorna proletarska rodbina, kjer žalujeta za materjo še dva sinova, stara 17 in 9 let. Starejši sin je že marljiv »Svobodaš«. Raz Delavski dom na Savi je ob njeni smrti zaplapolal črni žalni prapor, ki je vse opominjal k spominu na pokojno s. Lenko. Najboljši dokaz za njeno priljubljenost je pokazala

Lenkina zadnja pot, ki jo je nastopila v četrtek 9. t. m. ob 5. uri popoldne. Članice Zveze delavskih žena in deklet so se ga udeležile korporativno in so korakale — proti javorniški navadi — pred krsto, pokojnico je spremljala kovinarska godba, ki je igrala turbone žalostinke, pevski odsek »Svobode« je zapel pri domu in ob grobu, imela je več vencev, od katerih sta se zlasti odlikovala oni Zveze delavskih žena in deklet ter Podpornega društva. Seveda so se udeležili pogreba tudi še številni tovariši pokojničinina moža in sina ter prijatelji in znanci. Ves pogreb je bil lep in veličasten; discipliniranost so občudovali mnogi. Organizirane žene so napravile Lenki pred pokopališčem spalir. Ob grobu pa je spregovorila Lenki v slovo tajnica jeseniške podružnice Zveze delavskih žena in deklet s. Hermina Kristanova tako-le:

»Draga Lenka!

Niti slutila nisem, da Ti bom morala kdaj, zlasti pa ne, da Ti bom morala tako kmalu, govoriti v slovo ob sveži gomili. Pa je že tako. Po zakonu narave je nujna posledica rojstva življenje, življenja smrt, smrti življenje. Brez življenja bi ne bilo smrti in smrt je pogoj za življenje. Ti, draga naša soborka Lenka, si se povrnila v naravo, iz katere si izšla. Tvoje telesne ostanke izročamo materi zemlji, da ustvari iz njih novo živo bitje, ki bo nadaljevalo Tvoje plemenito delo nekje na Zemlji. Da bi to bitje, ko bo dobilo obliko človeka, postalo Tebi slično! Slično Tebi po dobroti, slično Tebi po plemenitosti, slično Tebi po zavesti v borbi za človeške pravice, za dostojanstvo in osvoboditev žene, slično Tebi kot Človeku in Tvoji borbi za Človeka in Človečanstvo.

Nič več se ne bomo borile skupaj: za pravice, ki jih terja delavstvo zase in za svoj razred ter za pravice žene v človeški družbi še posebej. Nič več se ne boš udeleževala naših sej, nič več sestankov, prireditev, predavanj; same smo ostale, brez Tebe, ki si tako zvesto in tako odločno sledila velikim idealom naše borbe.

Tudi Tvoj ljubljani soprog in naš zvesti sodrug in zlasti še Tvoja deca, bodo pogrešali dobro in plemenito ženo in mater ter bodo zastojn klicali: Lenka, mama, kje si? In me bomo zastojn pričakovali sodružico Lenko in ljudje bodo zastojn pričakovali: plemenitega človeka Lenko.

Ne bo Te več, ostale bomo pa me. In tu ob Tvojem svežem grobu obljublamo Tebi in Tvojim preostalim, ki jim izrekamo ob težki bolečini, ki jih tare, najiskrenejše sočustvovanje, da se bomo neomajno borile v borbi, v kateri si podlegla Ti, za svete ideale delavca in delavskega gibanja sploh in za vzvišene ideale boja za enakopravnost in osvoboditev žene še posebej. Lenka! Vztrajale bomo do končne zmage, do doseženja srečnejše bodočnosti, ki bo štela tudi Tebe med svoje graditelje.

Sodružica in borka Lenka, pozdravljena!

Zemljica Ti bodi lahka!»

Zaradi tega govora, ob katerem je ostalo malokatero oko suho, smo imeli razpor z javorniškim župnikom, g. Matevžem Zbontarjem. Ta ga ni hotel dovoliti, češ, da zlasti v prvem delu ni sestavljen v katoliškem duhu. No, počakale smo vse in vsi, da je g. Zbontar odšel in za tem se je s. Kristanova poslovila od pokojnice. Posvetna oblast je govor gladko odobrila.

Lenke ni več. Kakor ji je obljubila naša s. tajnica v svojem govoru, tako se bomo ravnale.

Pokojničinim preostalim še enkrat: najiskrenejše sožalje; naj jim bo naše splošno žalovanje v uteho! Lenki pa naj bo zemljica lahka, spomin pa časten in vzpodbuden!

X.

Jeseniške žene za upokojeince in upokojenke bratovskih skladnic.

12. maja t. l. smo imele spet veliko žensko zborovanje, ki se ga je udeležilo od 400 do 500 žena. Na zborovanju je poročal v glavnem s. Jurij Jeram, ki je poročal tudi o konferenci Bratovskih skladnic, ki se bo vršila prihodnje dni v Beogradu in bo obravnavala življensko važna vprašanja sanacije Bratovskih skladnic in s tem v zvezi višine prispevka zanje ter pokojnine.

Zaradi tega je sklicala jeseniška podružnica Zveze delavskih žena in deklet na 14. maja sestanek upokojeincev, upokojenk in vdov KID na Jesenicah v območju krajevne Bratovske skladnice. Na shodu je govoril upravnik BS g. Ivan Šetinc, za tem pa je bila sprejeta resolucija, ki je bila izročena delavski delegaciji BS, ki je odpotovala v Beograd. Resolucija se glasi:

Generalnemu ravnateljstvu KID in Delavski delegaciji Brat. skladnic v Beogradu.

Podpisana Zveza delavskih žena in deklet, podružnica Jesenice, je bila prisiljena pod silo razmer v tukajšnjem okolišju in prav posebno zaradi težkega položaja delavstva KID sklicati javno žensko zborovanje dne 12. maja 1932, da se tam razmotri njegova težka stanja.

Ker pa ima Zveza del. ž. in d. med svojimi članicami tudi žene upokojeincev in vdove članov Brat. skladnice, je točka dnevnega reda »Upokojeenci in njih prejemki« dovedla do sklepa, da se skliče ponovni sestanek istih oziroma vseh vpokojeincev KID dne 14. maja 1932 in na istem razpravlja o nadaljnjem.

Upokojeenci in vdove, zbrani na sestanku dne 14. maja 1932, so sklenili predložiti cenj. naslovu sledečo resolucijo:

1. Položaj starovpokojevcev je nevzdržen z današnjimi prejemki, ki jim ne nudijo nikake življenske možnosti, kajti prejemek Din 112 mesečno v večini slučajev ne zadošča niti za stanovanje in pokojnina polletno Din 7.50 je v teh težkih časih kakor v zasmeh.

Opora, ki jo morejo nuditi upokojencem svojci, je minimalna, ker večino teh tudi tarje težke razmere brezposelnosti in slabih delovnih razmer.

Občine se ne čutijo dolžne nas podpirati, ker nas je izčrpal kapital podjetij. Zaradi svetovne vojne in po njej nastalih razmer smo prišli ob vse že pridobljene pravice oziroma so te minimalne. Zato se obračamo na naslov, da vzame v pretres naš položaj in nam skuša istega zboljšati ali nas pa vsaj pridružiti k novovpokojevcem.

Vsi ostali vpokojenci se obračamo na naslov z apelom, naj se skuša najti vire, zlasti z državno podporo za sanacijo Brat. skladnic, da nam vsaj že do 1931. nakazane pokojnine ostanejo in da se nam istih ne odtrgava, ker so že tako in tako skromne in preskromne za po tolikih letih zaposlitve obnemogle delavce oziroma vpokojence in njih vdove in sirote. V vsem pa pozivljamo delavske delegate, posebno delavsko delegacijo Dravske banovine, da vztrajajo na svojih prvotnih in splošnih predlogih.

Ta resolucija je bila v Beogradu tudi prečitana in povdariti je treba, da je to bila **edina resolucija, ki je načela položaj starovpokojevcev. Edino jeseniške delavske žene so se zavezale za izboljšanje položaja upokojencev, upokojenk in vdov BS.**

Razprave in sklepi konference BS so znani. Jeseniškemu delavstvu pa je bilo poleg vsega odvzeto po novem pričetku obratovanja še kurivo, premog in drva. Zaradi tega je naša Zveza poslala še eno resolucijo ravnateljstvu KID, ki navaja v začetku (v prvih 4 odstavkih) isto kot zgoraj navedena okrožnica, potem se pa glasi:

Vsi skupaj se priporočamo cenjenemu naslovu in prosimo istega, da podvzame vse korake za izboljšanje in osiguranje našega težkega položaja oziroma stanja ter beležimo s sodruženim pozdravom

Za Zvezo del. žen in deklet, podr. Jesenice:

Helena Zugwitz l. r. t. č. preds.
Odsek članic vpokojencev:

Giorgini Marija l. r.
Rebernik Marija l. r.
Vister Ana l. r.
Medja Antonija l. r.

Jesenice-Fužine, dne 15. maja 1932.

Zaenkrat še čakamo. Kako bo, bomo videle, saj storile smo vse, kar je v naši moči. Še več uspehov bomo pa imele, ko bomo spoznale vse jeseniške, javorniške in dobravske žene potrebo svoje organizacije, in ko bodo tudi moški vedeli, kje je njih mesto. Naj ne pozabijo, da je že zdaj treba dati moči organizaciji, da bo lahko za stare dni kaj preskrbela in priborila. Vsi in vse na svoje mesto, pa bomo lahko še mirnejše spali.

H. K.

Iz Ptuja.

Občni zbor naše združnice se je vršil dne 26. maja ob 19. uri v gostilni Šegula z dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo funkcionark. 3. Volitev novega odbora. 4. Slučajnosti.

S. Podlahova je pozdravila navzoče ter prečitala zapisnik zadnjega obč. zbora. Obžaluje, da so bile nekatere članice vsled boleznih otrok zadržane. Iz tajniškega poročila sledi, da je došlo 43 dopisov, 2 karti in en telegram, vršilo se je 13 sej, 1 zborovanje in 2 božičnici. Zadnjih se sicer vse članice rade udeležujejo in je želeli, da bi vse tako tudi izpolnjevale svoje dolžnosti.

Predsednica omenja, da vsled pomanjkanja denarnih sredstev ni bilo mogoče obdržati predavanja od naše zveze.

Blagajniško poročilo letos na žalost ne izkaže dobička. Ob božičnici smo dobili Din 2.006,95, izdali Din 2.095,— in je bilo obdarovanih 80 otrok in 20 žen.

Staremu odboru se izreče zaupnica ter se na novo predlagajo in izvolijo sledeče sodružice:

Predsednica: Podlaha Ana; podpredsednica: Delpin Lidija; tajnica: Domanjko Rezi; namestnica: Pečarnik Marija; blagajničarka: Širec Ana; namestnica: Zupančič Antonija; kontrola: Letnik Neža, Hvalec Tezija; odbornice: Plavčak Marija, Bratuša Ana, Sinanovič Ana, Toš Ivanka, Šmidt Fani, Gajzer Marija.

K slučajnostim omenja s. Podlaha, da se bodo v bodoče vršili redni tedenski sestanki, na katerih se bomo pogovorile o vseh zadevah, tičočih se naše organizacije in ženskega vprašanja sploh. Naj pridejo vse, tudi one, ki pravijo, da se ne dela prav. Le v skupnem delu in slogi je zasanjan podvig naše organizacije.

S to željo predsednica zaključuje ob 22. uri občni zbor.

Težke socialne razmere

tarejo žene širokih ljudskih množic. Ni čudno tedaj, da žena v nepoznavanju sredstev, ki ji jih nudi brezvestno dobičkarstvo v času, ko se njene skrbi in strah pred bodočnostjo povečavajo v obupno nezanosnost, to je tedaj, ko spozna, da se ji obeta nezakonsko oz. materi že številnih otrok zopet dete.

Te dni je sodišče v Ljubljani sodilo eno izmed mnogih takih nesrečnic.

Ob tej priliki je Zveza akademsko izobraženih žena izročila državnemu pravdniku vlogo, ki jo tu priobčujemo.

Tej njihovi akciji se je pridružila tudi naša Zveza ter izročila drž. pravdniku vlogo, ki jo tudi priobčujemo.

Zveza akademsko izobraženih žen
(U. U. O. Ž.)

sekcija Ljubljana.

E. št. 76-32. Ljubljana, 7. 7. 1932.

P. n.

Državno pravdnništvo

Ljubljana.

Ljubljanski dnevnik »Jutro« prinaša v vsaki nedeljski številki spretno prikrito reklamo za inozemske preparate, s pomočjo katerih se more odpraviti človeški plod. Podpisana ZAIŽ se obrača na Vas z zahtevo, da se ta reklama prepove.

Neglede na to, da naše urodno gospodarstvo utрпи znatno škodo z nakupovanjem dragih inozemskih preparatov, govori proti omenjeni reklami tudi medicinski vidik: ta preparat sestoji iz juniperus sabina in sličnih abortivnih sredstev, ki vsebujejo gotova eterična olja in katera, poleg učinka na nosečo maternico, povzročajo vnetje ledvic in toxično gastro-enteritis z več ali manj izrazitim ohromenjem centralnega živčnega sistema.

§ 171 kazenskega zakona zabranjuje odpravo človeškega plodu. Če se v smislu tega člena postopa proti ženam, ki

so se z uživanjem teh preparatov dejansko pregrešile in so to predvsem žene iz neimovitih krogov, katere so obupne življenske razmere prisilile do tega dejanja, je docela logično, da se mora postopati tudi v smislu § 174, ki odreja enoletni strog zapor za onega, ki »prikrito ali odkrito, javno ali potom tiska ponuja, razkazuje ali hvali gotova sredstva ali orodje za odpravo plodu, ali če ponuja svoje ali tuje usluge za to«. Istotako je postopati tudi proti časopisu, ki vrši to nedopustno reklamo po § 49 zakona o tisku.

Upamo, da bo cenjeni naslov naša zahtevo upošteval!

Zveza akademsko izobraženih žen
(U. U. O. Ž.)

sekcija Ljubljana:

dr. Zalokar, predsednica.

Opr. št. 182-32. Ljubljana, 9. 7. 1932.

P. n.

Državno pravdnništvo

v Ljubljani.

Podpisana Zveza delavskih žen in deklet izreka svojo popolno solidarnost z zahtevami, nanašajoč se na zadevo odprave človeškega plodu, ki jih je predložila »Zveza akademsko izobraženih žen«, sekcija Ljubljana, p. n. naslovu dne 7. julija t. l.

Prosimo, da p. n. naslov te njihove zahteve upošteva.

Za Zvezo delavskih žena in deklet:
Brezarjeva, predsednica.

§ 49 zakona o tisku.

... potem kdor oglašja ali ponuja s tiskom sredstva, ki preprečujejo porod ali sredstva za odpravljanje plodu ali ponuja način ali priliko za odpravljanje, se kaznuje, kolikor v tem ni težjega kaznjivega dejanja, z zaporom do enega leta ali v denarju do 10.000 Din.

Edmondo de Amicis:

Delavski ženi.

Poslušaj, delavčeva žena! — Ne daj, da v strahu za družino odtrgaš svojega moža od borbe, za katero se žrtvuje s svojo proletarsko zavestjo! Uči ga odločnosti in previdnosti, ne pa strahu in bojazljivosti! Je mnogo žena, ki slično tebi iz samega strahu zadržujejo moža, da se ne bojujejo za višje in upravičene cilje. Ne boj se, v vrstah njegovih sodrugov ni ljudi, ki bi ga povedli k zlu, niti ga ne bodo, draga žena — ako se bojiš tega — odvzeli tvojemu srcu. Odreci se mu za oni kratki čas in pusti ga, da gre iz hiše, kajti vrnil se bo mirnejši in bolj obveščen o svojih dolžnostih, širše zavesti in novih misli in njegovo srce bo tedaj bolj pristopno za ljubezen, ker bo v družbi, ki se je zdaj bojiš, spoznal nove stvari, naučil se bo spoštovati svojo ženo, ljubiti zatirane in usmiljeno pomagati vsakemu, ki je v bedi.

Ne protivi se mu, ker bi s tem res lahko odbila njegovo srce in ga oddaljila od sebe, marveč ga pusti, da se zavé, stopi z njim vred na pot njegovih nad, podpri ga v njegovih težnjah in nova sila bo združila vajini srca, drug drugemu si bosta postala bližja in nič vaju ne bo moglo več razdružiti. (Cv. K.)

Edmondo de Amicis:

Delavcu.

Poslušaj! Ni dovolj, da si samo v duhu pripadnik tega velikega gibanja, ki dela za tvoj napredek; potrebno je, da mu tudi sam s svojim delom pomagaš. Glavni branilec svojega dela moraš biti ti sam. Ako želiš, da te spoštuje svet, moraš tudi sam visoko dvigniti glavo, ali zato je treba, da dvigneš tudi svoje srce. Ako hočeš iti v

boj za svoje ideje, moraš žrtvovati del svojega miru in odpočitka, točno moraš izvrševati svoje delavske dolžnosti, upreti pa se moraš trdovratno tudi vsakemu, ki skuša ponižati tvoje dostojanstvo; razredna disciplina naj zatre v tebi vsako zavest in nepravilnost. Glej, da boš duševno napredoval, da tako spoznaš vrednost urejenega in poštenega življenja, pravičnosti in ljubezni in to ne samo radi svoje časti pred drugimi razredi, s katerimi si v borbi, nego tudi radi svojih sodrugov in radi rodbine, v kateri živiš. Stori vse, kar moreš, da počastiš prapor, pod katerim se bojuješ; njemu žrtvuj svoje srce, svoj razum in vse svoje nade. (Cv. K.)

Sodelovanje žena v zadrugah.

Često smo že naglašali pomen pritegnitve žena k sodelovanju v naših zadrugah, vendar doslej ni bilo uspeha, vsaj večjega ne. Zlasti v konzumnih zadrugah je že po bistvu imperativ za vodstva, da pritegnejo k sodelovanju ženo, ki je faktičen konzument ozir. boljše rečeno, odjemalec. Žena je ona, ki hodi v združno oddajališče kupovat, ona določa, kje bo kupovala kako blago in kaj bo kje kupovala; mož je navadno samo finančni minister za ženo (pa danes v mnogih primerih tudi že to ne več), žena pa je vnovčevalec denarja ozir. žena menja denar za dobrine, za živila in druge življenske potrebščine. Zato je oni trgovec, pa konzumne zadruge še bolj, ki ne računa z ženami-gospodinjami, ali ki dela račune brez njih, preko njih ali celo proti njim, že v naprej zapisana ne-uspehu.

Iz vseh teh razlogov je potrebna in nujna zlasti danes — ko je denarja že tako in tako malo in ga je treba velikokrat obrniti v roki, preden se odloči, komu in za kaj se ga bo izdalo — pritegnitev delavske žene-matere in delavske žene-gospodinje v interesni delokrog naših konzumnih zadrug. To je bil vzrok, da smo to potrebo tolikokrat in s takim povdarkom naglašali.

In vsakogar je razveselilo dejstvo, ko je na letošnjem občnem zboru naše največje zadruge, Konzumnega društva za Slovenijo r. z. z. o. z. v Ljubljani, 24. aprila, videl med moškimi delegati posameznih združinskih okrožij (podružnic) kar dve delegatki (po ena iz ljubljanskega in jeseniškega okrožja) in ko je slišal potem tudi pri volitvah, da so bile izvoljene v združni osrednji odbor kar tri zastopnice žena: dve v načelstvo (Ljubljana, Celje) in ena v nadzorstvo (Jesenice). V krajevnih odborih pa je tudi precej ženskih odbornic.

Torej: svitati se je začelo. Pozno sicer, vendar še ne prepozno. Žene, oklenite se svoje zadruge! Nabavljajte svoje potrebščine v njej. Stopite v stik s svojimi zastopnicami v odborih, če vam kaj ne ugaja. Oklenite se torej lastnih podjetij in delujte v njih za vse in za svojo korist. Svoji k svojim! V samopomoči je rešitev! (Cv. K.)

Položaj gospodinjske pomočnice in glavne naloge organizacije.

Dolgo je trajalo, preden je bila gospodinjskemu delu priznana vrednost poklica. To sta občutili in občutila še danes, sicer ne v enaki meri, gospodinja in gospodinjska pomočnica. Žensko gibanje se je v zapadni Evropi posvetilo vprašanju ženskega življenja in je gospodinjskemu delu vsaj načelno pridobilo veljavo. Gospodinja je danes že priznano delo, čeprav ji pred zakonom še ni ugotovljeno plačilo, in je njen položaj še čisto odvisen od moža. Še

mного slabše je pa z gospodinjsko pomočnico. Vsako delo, za katero se ne zahteva poklicne izobrazbe, je prvič vedno manj plačano, drugič so pa tudi službeni pogoji na splošno dosti slabši. Razlika med kvalificiranim in nekvalificiranim delavcem je vedno bila velika. Vse neugodnosti našega položaja imajo dva vzroka, in sicer:

1. Pravkar omenjeno pomanjkanje poklicne izobrazbe.

2. Izprememba gospodarskih prilik življenja.

I. Poklicna izobrazba.

a) Vsako delo, ki ima poklicno izobrazbo, ima navadno svoj zakon.

b) Delodajalec in delojemalec skleneta pogodbo, ki mora biti v skladu z zakonitimi določbami.

c) Plača je ugotovljena.

Vse to pri našem poklicu manjka. Kako je mogoče položaj izboljšati? Kaj vse moramo storiti in za kaj se moramo v prvi vrsti boriti? Prvič moramo napeti vse sile, da dobimo naraščaju v naši stroki možnost poklicne izobrazbe v vseh strokah gospodinjstva.

Sicer je pri nas že veliko gospodinjskih šol in tečajev, ki pa jih morejo posejati le dekleta iz premožnejših hiš, ker je ukovina zelo visoka. Za siromašnejše gospodinjske pomočnice mora organizacija prirediti tečaje. Če stvar natančno premislimo, je delitev na gospodinjske in poselske šole popolnoma nepotrebna in nesocijalna. Če gre za strokovno izobrazbo, za stroke gospodinjskega poklica, te delitve pač ni mogoče zagovarjati. Ena prvih nalog naše organizacije je, da to stališče povdari in v javnosti zastopa. Če bodo imele gospodinjske pomočnice strokovno izobrazbo, se bo tudi njihov položaj sam ob sebi izboljšal. Naša organizacija mora dalje izdelati predlog za zakon o hišnih delavcih. Že sedaj pa lahko vpliva na svoje člane, da brez pisane in od obeh strank podpisane in priznane pogodbe ne prevzemajo nobene službe. Organizacija naj izdela obrazec (formular). V pogodbi mora biti točno določeno, kakšne dolžnosti imata obe stranki, vsak se mora teh določb točno držati. Poleg tega se mora organizacija zanimati za vse zadeve svojih članov: za plačo, hrano, stanovanje. Zahtevati mora za gospodinjske pomočnice svetlo stanovanje, predvsem mora biti dovolj zračno, imeti mora peč in zapirati se mora znotraj. Dolžnost organizacije je dalje moralno in gmotno podpirati svoje članice. Če se ji zgodi krivica, mora biti organizacija prva, ki jo bo branila tudi pravno! Če ji preti brezposelnost, mora biti tudi organizacija prva, ki ji nudi zavetišče in tudi denarno podporo. Zato je za vsako izmed nas naravnost življensko vprašanje, vprašanje organizacije. Še eno veliko nalogo ima naša organizacija, poleg vsega nujnega bi morala izdelati predloge za uzakonitev starostnega zavarovanja.

Drugi vzrok:

Izprememba gospodarstva.

Še nekaj je, kar otežuje naš položaj, to je zgodovinski razvoj gospodarstva. Od tega razvoja nam je najbolj znana beseda kriza. V starih časih je bilo vse drugače. Ljudje so živeli mirno, na svojih gospodarstvih, z družino so delili življenje, radost in težave tudi vsi uslužbenci; kar so domači imeli, so imeli vsi. Hrano so vso pridelali doma, obleko so napravili prav tako tudi doma, obutev tudi, skratka vse, kar je bilo potrebno, je bilo napravljeno doma. Če bi pa kdaj česa ne bilo, so zamenjavali za svoje izdelke in pridelke. Sedaj je čisto drugače. Danes največji kmet ne pridelava vsega, kar potrebuje doma. Odkar se je pojavil stroj, se je vse življenje izpremenilo. Doma ni mogoče vsega opraviti; če je mogoče, so tovarniški izdelki cenejši. Tudi me to občutimo. V javnih kuhinjah je dobra in okusna hrana cenejša, kot jo moremo pripraviti doma. Tam so zaposlene res samo izvežbane moči. Tudi imajo gospodinjske pomočnice edino tukaj možnost urejenega delovnega časa. V velikih mestih je delo izmenično. En del kuharja kosilo, drugi večerjo itd. Kam in kako bo šlo v bodoče, nihče ne more povedati.

Pri nas imamo še veliko malih, enodružinskih gospodinjstev. Gospodinjska pomočnica je zaposlena tu ves dan od ranega jutra do poznega večera. Često je sama, ker gospodinja ne dopušča razmere, da bi imela dve pomočnici. Tukaj tudi gospodinja velikokrat ne zadene nobena krivda, ker ne more drugače. Kaj moremo storiti? Boriti se za izobrazbo, zakon, delovno pogodbo, odpravo knjižic in izboljšanje poselskega reda, oziroma za priključitev k obrtnemu zakonu, skrb za člane, skrb za starostno zavarovanje, vsaj nekakšna ureditev delovnega časa. S tem bo naš položaj vsaj kolikor je mogoče izboljšal. Strokovno izobražena gospodinjska pomočnica si bo znala svoj čas bolje urediti, bolj bo sigurna in samozavestna in si bo s svojim odločnejšim nastopom položaj tudi sama izboljšala. Fani Zibelnik.

Opomba: To je predavala gosp. pomočnica F. Zibelnik na sestanku organizacije »gospodinjskih pomočnic«. Vse hvale je vredno, da so se tudi mlajše gospodinjske pomočnice začele buditi in iskati vzroke svojih težkih življenskih razmer. Izvajanja in zahteve v tem predavanju so nam dokaz o pravilnem opazovanju našega časa in gledanja v bodočnost. Ker se pa vodstvo gori omenjene organizacije ni strinjalo s temi izvajanjmi, priobčujemo to predavanje v našem listu. — Uredništvo.

Za tiskovni Sklad so darovale: Vidmar Helena, Rajner Roza, Ažman Ivana, Vister Ana, Kunčič Alma, Mohorič Jožefa, Rozman Ana, Suštaršič Mici, Rakovec Malka, vse po Din 1.—, skupaj Din 9.—.

ZAHVALA.

Ob smrti naše predobre soproge in matere, gospe

HELENE PRETNARJEVE

se najiskrenejšje zahvalujemo vsem, ki so nas tolažili v teh težkih trenutkih. Najlepša hvala njim, ki so obiskali pokojnico v času bolezni, njim, ki so jo spremili na zadnji poti in njim, ki so nam na kakršenkoli način skušali olajšati težke dni. Zlasti se zahvalujemo kovinarski godbi in pevskeemu odseku »Svobode« za turobne žalostinke, Zvezi delavskih žena in deklet ter njenemu članstvu za krasne vence ter polnoštevilno udeležbo, s. Hermine Kristanovi za ganljiv govor ob odprti gomili, s. Zugwitzevi za vzorno organizacijo pogreba, vsem tovarniškim delavcem za oskrbo prenosa in pokopa in podpornemu društvu za podeljeno podporo in venec.

Najlepša hvala pa tudi vsem ostalim.

Javornik, dne 10. junija 1932.

Rodblina Pretnarjeva.